

GELİR VERGİSİ KANUNU (GVK) GEÇİCİ 82. MADDE KAPSAMINDA GERÇEKLEŞTİRİLEN BİREYSEL KATILIM YATIRIMLARININ GELİR VERGİSİ BEYANNAMESİNE ETKİSİ

EFFECT OF PRIVATE PARTICIPATION INVESTMENTS MADE AS PER TEMPORARY ARTICLE 82 OF INCOME TAX LAW (ITL) TO INCOME TAX RETURN

Mehmet Mürsel SAÇAN*

ÖZ

İş melekleri veya melek yatırımcılar olarak da bilinen bireysel katılım yatırımcıları (BKY) Hazine Müsteşarlığınca devlet desteğinden yararlanmaları için kendilerine lisans verilen, kişisel varlıklarını ve/veya tecrübe ve birikimlerini başlangıç veya büyüme aşamasındaki girişimlere aktaran gerçek kişi yatırımcılarıdır. Melek Yatırımcılar söz konusu yatırımları ile hem yatırım yapılan şirket hem de kendileri için yüksek oranda kar elde etme imkânına sahip olurken bunun yanı sıra önemli ölçüde vergisel avantajlardan da faydalanabilmektedirler.

Anahtar Kelimeler: Melek Yatırımcı, İş Melekleri, BKY, Bireysel Katılım Yatırımcısı, Vergi Teşvikleri

ABSTRACT

Private participation investors (PPI), also known as business angels or angel investors, are real person investors who are given license by the Undersecretariat of Treasury to benefit from state aids, and inject their private assets and/or experience and accumulation into private equity companies either at set up or growth phases. While the investment of angel investors is potentially highly profitable, angel investors also significantly benefit from tax advantages.

Keywords: Angel investor, business angels, PPI, private participation investor, tax incentives

* Vergi Müfettişi

M.G.T.: 26.01.2016 / M.K.T.: 19.02.2016

1- GİRİŞ

Genç nüfusun fazla olduğu ülkemizde, her sektörle ilgili iyi bir iş fikri olan ve yenilik getirebilecek girişimcilerin yetiştirilebilmesi çok büyük bir olasılıktır. Buna rağmen ülkemizde geliştirilebilen veya geliştirilse bile pazarlanabilen iş fikri sayısı oldukça azdır. Tabi ki bunun sebebi ülkemizde herhangi bir yenilik bulunamıyor olması değil, bu girişimcilerin desteklenemiyor olmalarıdır. Bu durum, gerek istihdamın artması gerekse ülkemizin gelişmesi için ekonomimizin önünde duran bir engeldir.¹Girişimcilik, toplumun gelişmesi ve büyümesi için önemli bir olgudur. Ülke ekonomilerinin büyümesi için yeni projelere ve işletmelere ihtiyaç vardır. Bu sebeple girişimcilerin ayakta kalmaları-na yardımcı olunmalı ve sayıları artırılmalıdır.

Erken aşama firmaların bir kısmı sermaye yetersizliği nedeniyle gelecek vadeden projelerini hayata geçirememektedirler. İş hayatına yeni atılmış yaratıcı fikirleri olan ve hayata geçirildiğinde yüksek katma değer yaratabilecek, uzun vadede yüksek büyüme potansiyeline sahip firmalar için başlangıç aşamasında yeterli finansal kaynaklara ulaşabilmek oldukça önemlidir. Bu yüzden bu tarz firmaların devlet eliyle desteklenmesi ülke ekonomisinin gelişimi ve marka değerler yaratabilmek açısından önem arz etmektedir.

Sağlanan destekler doğrudan olabileceği gibi dolaylı yollardan da yapılabilir. Mesela bireysel katılım yatırımcılarına sağlanan vergisel teşvik, başlangıç aşamasında olan firmalar için dolaylı yünden sağlanabilecek en önemli desteklerden biridir. Şu anda değeri milyar dolarlarla ifade edilen büyük şirketlerin çoğunun gelişmesinde melek yatırımcıların payı oldukça fazla olmuştur. Gelişmiş ülkeler tarafından bu kadar benimsenmiş ve girişimcilerin birçok sorununa çare olmuş olan bu yatırım modeline ülkemiz de kayıtsız kalmamıştır. Nitekim melek yatırımcılarına ilişkin ilk düzenleme, Gelir Vergisi Kanunu'na eklenen Geçici 82'nci maddesi ile yapılmış ve Bireysel Katılım Sermayesi vergi mevzuatımızda yerini almıştır. Söz konusu düzenleme ile tam mükellef gerçek kişilerin BKY kapsamında yaptıkları yatırımların, yıllık beyannamelerine konu kazanç ve iratlarından indirebilme imkânı getirilmiştir. Bu düzenlemedeki öncelikli amaç yatırımları yapılabilir hale getirmek ve bunu yaparken de bireysel katılım yatırımcılarına belirli standartlar getirerek sektörün sağlıklı büyümesini ve sürdürülebilir bir yapıya kavuşmasını sağlamaktır.

Çalışmamızda 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununa eklenen geçici 82'nci madde ile BKY'lere sağlanan vergisel avantajlardan bahsedilecek olup ülkemizde bireysel katılım yatırımları kapsamında gelinen noktaya değinilecektir. Bunun yanı sıra bireysel katılım yatırımcısı indirimi uygulamasına ilişkin gelir vergisi beyannamesi düzenlenirken dikkat edilmesi gereken hususlara yer verilecek, verilen örnekler eşliğinde konunun yeterince anlaşılması sağlanacaktır.

2- BİREYSEL KATILIM SERMAYESİ ve GİRİŞİM (RİSK) SERMAYESİ

2.1- Bireysel Katılım Sermayesi

Bireysel Katılım Sermayesi, bireysel katılım yatırımcılarının '*Bireysel Katılım Sermayesi Hakkında Yönetmelik*²' kapsamında şirketlere aktardığı nakdi sermayeyi ifade etmektedir. Söz konusu yönetmelikte bireysel katılım yatırımcısı, kişisel varlıklarını ve/veya tecrübe ve birikimlerini başlangıç veya

¹ Ersin Kanat, 'Dünyada ve Türkiye' de Angel Capital (Melek Sermaye) Uygulaması, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Malatya 2011, s.82.

² 15.02.2013 tarihli ve 28560 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

büyüme aşamasındaki şirketlere aktaran gerçek kişi olarak tanımlanmıştır. Yazımızın ilerleyen bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklanacağı üzere, bireysel katılım sermayesi, vergi mevzuatımıza GVK'ya eklenen Geçici 82³nci madde ile girmiştir. Söz konusu madde hükmü ile bireysel katılım yatırımcısı tam mükellef gerçek kişilerin, iktisap ettikleri tam mükellef anonim şirketlere ait iştirak hisselerini en az iki tam yıl elde tutmaları şartıyla, Vergi Usul Kanunu'nun değerlemeye ait hükümlerine göre hesapladıkları hisselerin tutarlarının %75'ini yıllık beyannamelerine konu kazanç ve iratlarından hisselerin iktisap edildiği dönemde indirebilme imkânı getirilmiştir. Bunun yanı sıra iştirak edilen kurumun projesi son beş yıl içinde, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu ile Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı tarafından belirlenen araştırma, geliştirme ve yenilikçilik programları kapsamında desteklenmiş ise bu oran %100 olarak uygulanacaktır.

Bu kavramın ilk ortaya çıktığı ülke olan ABD'de yıllık ortalama 20 milyar ABD Doları tutarında bireysel katılım yatırımı gerçekleştirilmektedir. Ülkemizde ise bireysel katılım sermayesi henüz yeni oluşma aşamasındadır. ⁴ Aralık 2015 itibarıyla Hazine Müsteşarlığınca Bireysel Katılım Yatırımcısı lisansı verilen kişi sayısı 339'a ulaşmıştır.⁵

2.2- Girişim (Risk) Sermayesi

Girişim Şirketi, Sermaye Piyasası mevzuatına göre; Türkiye'de kurulmuş veya kurulacak olan, gelişme potansiyeli taşıyan ve kaynak ihtiyacı olan şirketleri ifade etmektedir. İngilizcede "Private Equity" olarak adlandırılan "girişim sermayesi" kavramı ise "risk sermayesi" kavramını da kapsayacak şekilde, fikirlere ve henüz başlangıç aşamasındaki yeni kurulmuş şirketlere yapılan yatırımların yanında, satın almaları, yeniden yapılandırılmaları ve büyüme stratejisi güden genellikle 3-10 yıllık şirketlere yapılan büyüme ve genişleme yatırımlarını da kapsayacak şekilde kullanılmaktadır. ⁶

3- GİRİŞİM (RİSK) SERMAYESİ ile BİREYSEL YATIRIM SERMAYESİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

İlk bakışta girişim sermayesi ile bireysel katılım sermayesi birbirine çok benzese de esasında aralarında önemli farklılıklar bulunmaktadır. Örneğin risk sermayedarları melek yatırımcılara göre biraz daha profesyonel bir ruha sahiptir. Melek yatırımcılar genel olarak yeni kurulmuş firmalarla ilgilenirken risk sermayedarları ise daha çok köklü, kendini ispatlamış ve büyük firmaları tercih ederler. Risk sermayedarları bir fon yaratırlar ve o fonun profesyonel yöneticileri tarafından fonun yatırım koşullarına uygun fırsatlar aranır. Melek yatırımcılar ise kendilerine uygun yatırım fırsatları ararlar.⁷

Girişim sermayesi fonları şirkete finansman sağlamanın yanı sıra, gerekli olan finansal ve stratejik desteği sağlayarak şirketin büyümesine de katkıda bulunmayı amaçlar. Bu nedenle bu fonlar profesyonel yöneticileri aracılığıyla yatırım yaptıkları şirketlerin gelişimiyle yakından ilgilenirler.⁸

³ 29.06.2012 tarih ve 28338 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 6327 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile eklenmiştir.

⁴ 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Genel Gerekçesi, s.6.

⁵ T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı, Bireysel Katılım Sermayesi İlerleme Raporu Aralık 2015, s.3.

⁶ Sermaye Piyasası Kurulu, SPK Yatırımcı Bilgilendirme Kitapçıkları-6, Ankara Mart 2010, s.4.

⁷ Ersin Kanat, Dünya'da ve Türkiye'de Angel Capital (Melek Sermaye) Uygulaması, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Malatya 2011, s.30.

⁸ Tülay İlhan, Kader Tan, Özel Sermaye Fonlarının Türkiye'de Uygulanabilirliği, Doğu Akdeniz Üniversitesi, http://www.emu.edu.tr/smeconf/turkcepdf/bildiri_34.pdf, Erişim Tarihi:11 Ocak 2016

Melek yatırımcılar kendi sermayelerini kullanırken girişim sermayedarları daha çok kendilerine yatırılan bireysel ve kurumsal fonları kullanmaktadırlar. Bunun yanı sıra risk sermayedarları melek yatırımcılara göre yatırımlarını daha profesyonel ve kurumsal bir kimlikle yapmaktadır. Melek yatırımcılar genel olarak yeni kurulmuş firmalarla ilgilenirken risk sermayedarları ise erken aşama olmayan, kendini ispatlamış ve büyük firmaları tercih etmektedirler. Dolayısıyla bu yönüyle bireysel katılım yatırımlarında risk, girişim sermayesine göre görece daha fazladır. Diğer taraftan melek yatırımcı olarak yatırım yapmak girişim sermayesi kapsamında yapılan yatırımlara göre daha az sermaye gerektirmektedir.

4- ÜLKEMİZDE BİREYSEL KATILIM YATIRIMININ GELİŞİM SÜRECİ ve SAYISAL VERİLER

Ekonomik olarak gelişmekte olan ülkeler kategorisinde başı çeken ülkelerden biri olan Türkiye, melek yatırımcılar için cazip bir ülke olarak görünmektedir. Avrupa Melek Yatırım Ağı'nın (EBAN) 11'inci Kış Zirvesi 2013 yılında ilk kez Türkiye'de gerçekleşmiştir. Bu da Avrupa'daki melek yatırımcıların Türkiye'ye olan ilgisini açık bir şekilde göstermektedir. Diğer bir taraftan önde gelen kredi derecelendirme kuruluşlarından Moody's ve S&P'nin Türkiye'nin kredi notunu yükseltmesi de bu yatırımcıların ilgisini artıran sebepler içerisinde sayılabilir.⁹

Hazine Müsteşarlığı tarafından 2015 Aralık ayında yayınlanan Bireysel Katılım Sermayesi İlerleme Raporunda açıklanan verilere göre 2013 yılından bu yana BKY lisansı verilen toplam kişi sayısı 339'a ulaşmıştır. 11 kişinin ise başvuru süreci ise hala devam etmektedir.

Raporda bireysel katılım yatırımcıları arasında "Tecrübeli" kriteri ile BKY lisansı alanların oranı yüzde 35, "Servete Sahip" kriteri ile BKY lisansı alanların oranı yüzde 36, "Yüksek Gelire Sahip" kriteri ile BKY lisansı alanların oranı ise yüzde 29 olarak gerçekleşmiştir. Yine söz konusu rapor incelendiğinde bireysel katılım yatırımcısı olma nedenleri arasında vergi desteğinin önemli ölçüde etkili olduğu göze çarpmaktadır. Öyle ki BKY lisansı alanların ortalama olarak yüzde 85'i kararlarında vergisel desteğin önemli ölçüde etkili olduğunu ifade etmiştir.

Raporda, Aralık 2015 itibarıyla BKY kapsamında yapılan yatırımların sektörlere göre dağılımı aşağıdaki gibi gerçekleşmiştir.

SEKTÖRLER				
Yazılım ve Uygulama Geliştirme	E-Ticaret	B.Y.S. elektrikli makine ve cihazların imalatı	Kanalizasyon, çöp ve atıkların toplanması, hıfzısıhha ve benzeri hizmetler	Bilimsel araştırma ve geliştirme faaliyetleri
%55	%30	%5	%5	%5

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı, Bireysel Katılım Sermayesi İlerleme Raporu, Aralık 2015.

Yukarıdaki tabloda görüleceği üzere yatırım yapılan sektörlerin başında yazılım ve uygulama geliştirme sektörü yüzde 55'lik oranla ilk sırada yer almaktadır. Bunu yüzde 30 oranıyla e- ticaret sektörü takip etmektedir. Yazılım ve e-ticaret alanında BKY kapsamında gerçekleştirilen yatırımların ilk

⁹ Alp Abdullah Çerçi, Küresel Ölçekte Melek Yatırımcılığın Gelişiminin İncelenmesi, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2014, s.145.

sırada yer alması, yatırımlardan beklenen yüksek getiri ve bunun sonucu olarak büyüme potansiyeli ile ilişkilendirilebilir. Nitekim aşağıdaki tabloda da görüleceği üzere, büyüme potansiyeli ve yüksek gelir beklentisi, bireysel katılım yatırımcısı olma nedeni olarak ilk sırada yer almaktadır.

BİREYSEL KATILIM YATIRIMCISI OLUNMASININ NEDENLERİ			
Büyüme Potansiyeli - Yüksek Getiri	Maddi ve Manevi Destek	Yenilikçi İş Fırsatı - Manevi Destek	Alternatif Yatırım Olanaklarını Değerlendirme
%41	%27	%18	%14

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı, Bireysel Katılım Sermayesi İlerleme Raporu, Aralık 2015.

5- BİREYSEL KATILIM YATIRIMCISI İNDİRİMİ UYGULAMASI

5.1-BKY Lisansı Alabilmek İçin Gerekli Şartlar

BKY'lerin Gelir Vergisi Kanunu'na eklenen Geçici 82'nci madde uyarınca vergi indiriminden yararlanabilmesi belirli şartlara bağlanmıştır. Bunun için öncelikle Hazine Müsteşarlığı'na başvurarak bireysel katılım yatırımcısı lisansı alınması gerekmektedir. Bu kapsamda alınan BKY lisansı 5 yıl için geçerli olacaktır.

BKY'lerin lisans sahibi olması için aşağıda yer alan yüksek gelir veya servete sahip yatırımcı ya da tecrübeli yatırımcı tanımlarındaki şartlardan herhangi birini taşıması gerekmektedir. Bu şartlardan herhangi birinin sağlanması BKY lisansı alınması için yeterli olacaktır.

5.1.1- Yüksek Servet veya Gelire Sahip Olmak

"Yüksek Gelir veya Servete Sahip Olma" şartını sağlamak iki şekilde mümkündür.

Birincisi; lisans almadan önceki iki takvim yılı için, yıllık gelir vergisi beyannamesinde yer alan gelir unsurlarının gayrisafi tutarları toplamı olarak ifade edilen yıllık gayrisafi gelirin 200.000 TL'nin üzerinde olması.

İkincisi; müracaat anında sahip olunan her türlü menkul ve gayrimenkul varlıklardan oluşan kişisel servetin toplam değerinin 1.000.000 TL ve üzerinde olması gerekmektedir.

Yukarıda yer alan iki şarttan herhangi birinin sağlanması, yüksek gelir veya servete sahip olma şartını yerine getirme açısından yeterlidir.

Ancak; bu sınırın belirlenmesinde ikamet edilen konut veya bu konutu ipotek ederek alınan herhangi bir kredi, sigorta sözleşmelerinden doğan haklar ve emeklilik primi şeklinde kazanılan mali haklardan ölüm veya emeklilik halinde ödenecek tutarlar, kişisel servetin hesaplanmasının dışında tutulmuştur.

5.1.2- Tecrübe Sahibi Olmak

Erken aşama olup gelecek vadeden projelerde sermaye ne kadar önemliyse bilgi, birikim ve tecrübe de bir o kadar önemlidir. Bu yüzden BKY Lisansı alabilmek için yukarıda açıkladığımız belli bir tutarda gelir veya servete sahip olmanın yanı sıra yeterli tecrübeye sahip olmak da tek başına yeterli görülmemiştir. Tecrübe sahibi olmak ifadesi ile;

- Banka ve finansal kuruluşlarda fon veya portföy yöneticisi olarak ya da banka ve finansal kuruluşların küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin finansmanı, proje finansmanı veya kurumsal

- finansman birimlerinde veya girişim sermayesi yatırım ortaklıkları dahil girişim sermayesi şirketlerinde müdür veya dengi bir pozisyonda ya da daha üst bir pozisyonda en az iki yıl iş tecrübesine sahip olan kişiler,
- Lisans alınmadan önce son beş yıl içinde en az iki yıl, yıllık cirosu en az 25.000.000 TL olan bir şirkette genel müdür yardımcısı veya dengi bir pozisyonda ya da daha üst bir pozisyonda çalışmış olan kişiler,
 - BKY ağlarının birine lisans alınmadan önce en az bir yıl süreyle üyeliği bulunan ve müracaat sırasında bireysel katılım yatırımı yapılabilmesi için gerekli şartları sağlayan halka açık olmayan en az üç şirkette BKY olarak ortak olan kişiler,
 - Başlangıç veya büyüme aşamasındaki şirketleri desteklemek amacıyla kurulmuş olan yurt içi kuluçka merkezlerinde ya da teknoloji geliştirme merkezlerinde en az iki yıl tecrübesi bulunan ve bu merkezlerdeki başlangıç veya büyüme aşamasındaki en az üç şirketin her birine en az 20.000 TL sermaye koyan kişiler kastedilmektedir.

5.2- Bireysel Katılım Yatırımı Yapılacak Şirketin Taşınması Gereken Şartlar

Melek yatırımcı olarak devlet desteğinden faydalanabilmek tam mükellef gerçek kişiler için mümkündür. Ayrıca iştirak edilen şirkette tam mükellef olması gerekmektedir. Dolayısıyla dar mükellef gerçek kişiler ile dar mükellef kurumlara iştirak eden tam mükellef gerçek kişiler bu indirimden yararlanamamaktadır.

Bireysel Katılım Sermayesi Hakkında Yönetmelik uyarınca, BKY'lerin devlet desteğinden yararlanabilmesi için iktisap ettikleri hisselerle ait şirketin;

- BKY'nin iştirakinden önceki son iki mali yıldaki net satışlarının yıllık 5.000.000 TL'den fazla olmaması,
- En fazla elli çalışanı bulunması,
- BKY'nin kendisine, eşine, kendisinin veya eşinin altsoyu ve üstsoyu ile üçüncü derece dahil yansoy hısımlarına ve kayın hısımlarına idaresi, denetimi veya sermayesi bakımından doğrudan veya dolaylı olarak bağlı bulunmaması ya da nüfuzu altında olmaması,
- Başka bir şirketin kontrolünde olmaması,
- Paylarının halka arz edilmemiş olması
- Hazine Müsteşarlığınca belirlenen devlet desteği sağlanacak sektörlerle ilişkin listedeki sektörlerde veya faaliyetlerde bulunması gerekmektedir.

Yukarıdaki şartları sağlamayan şirket nezdinde yapılan yatırımlar için devlet desteğinden yararlanmak mümkün değildir.

5.3-Bireysel Katılım Yatırımcısı Olarak İndirim Sınırı

Bireysel katılım yatırımcısı olarak yıllık beyanname ile bildirilen kazanç ve iratlardan, tam mükellef anonim şirketlere ait iştirak hisselerinin alış bedellerinin %75'i indirilebilecektir.

Bunun yanı sıra iştirak edilen kurumun projesi son beş yıl içinde Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu ile Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı tarafından belirlenen araştırma, geliştirme ve yenilikçilik programları kapsamında desteklenmiş ise söz konusu şirkete ait iştirak hisselerinin alış bedellerinin %100'ü, bireysel katılım yatırımcısı indirimi kapsamında indirilebilecektir.

Söz konusu indirim uygulamasından, 31/12/2017 tarihine kadar gerçekleştirilecek yatırımlarla ilgili olarak yararlanma imkanı bulunmaktadır. Bakanlar Kuruluna bu süreyi uzatma yetkisi verilmiştir.

5.4- BKY Kapsamında Yapılacak Yatırımlarda Asgari ve Azami Sınır

BKY'nin girişim şirketine koyduğu sermayenin indirimden yararlanabilmesi için BKY tarafından her bir girişim şirketinde iktisap edilen şirket hisselerinin bedeli 20.000 TL'den az ve yıllık bazda 1.000.000 TL'den fazla olmaması gerekmektedir. BKY tarafından farklı girişim şirketlerine yapılan yatırımlar belirlenen üst sınırı aşabilir. Ancak bireysel katılım yatırımcısı kapsamında yapılacak olan indirim tutarı her halükarda 1.000.000 TL'yi aşamayacaktır.

BKY'ler söz konusu yatırımlarını tek başına yapabileceği gibi başka bir BKY ile ortak olarak da gerçekleştirebilmektedirler. En az iki lisanslı BKY tarafından bir girişim şirketine beraber yatırım yapılması durumunda, bu yatırımlar BKY ortak yatırımları olarak adlandırılır ve BKY ortak yatırımlarında her bir girişim şirketine yapılacak azami yatırım tutarı yıllık bazda 2.000.000 TL olarak uygulanır. Ancak BKY'ler, kendilerinin bireysel katılım yatırımları hariç, lisanslarının beş yıllık geçerlilik döneminde **en fazla yirmi** farklı anonim şirkete yaptıkları ortak yatırım için devlet desteğinden faydalanabilmektedirler.

5.5- İştirak Hisselerini Elde Tutma Süresi

BKY indiriminden faydalanabilmek için ortak olunan şirkete ait iştirak hisselerinin **en az iki tam yıl** süreyle elde tutulması gerekmektedir. İki yıllık elde tutma süresi, girişim şirketi adına açılan ortaklık banka hesabına nakdi sermayenin yatırıldığı tarihte başlamaktadır. Bu sürenin ihlal edilmesi durumunda zamanında tahakkuk ettirilmemiş vergiler yönünden vergi ziyai doğmuş sayılır.

5.6- İndirimden Yararlanma Dönemi

BKY indiriminden, indirime konu iştirak hisselerinin iktisap edildiği vergilendirme dönemine ilişkin verilecek yıllık gelir vergisi beyannamelerinde yararlanılabilecektir. Söz konusu iştirak hisselerinin değerlemesinde alış bedellerinin dikkate alınması gerekmektedir.

Hisselerin iktisap edildiği döneme ilişkin beyannamede bildirilen kazanç ve iradın yetersiz olması nedeniyle indirilemeyen tutarlar, izleyen yıllarda Vergi Usul Kanununa göre ilgili yıllar için hesaplanan yeniden değerlendirme oranında artırılmak suretiyle indirim konusu yapılabilecektir.

5.7- Hazine Müsteşarlığınca Belirlenen Devlet Desteği Sağlanacak Sektörler

US-97 Kodu	US-97 Başlığı
	TARIM, AVCILIK ve ORMANCILIK
011	BİTKİSEL ÜRÜNLERİN YETİŞTİRİLMESİ; BOSTAN, MEYVE VE SEBZE YETİŞTİRİLMESİ(Bu başlıkta adı geçen ürünlerin yalnızca sertifikalı tohumlarının veya fidanlarının üretimi ve destek kapsamındadır.)
	İMALAT SANAYİİ
15	GIDA ÜRÜNLERİ VE İÇECEK İMALATI(1551 (alkollü içecekler, 1552 (şarap), 1553 (bira ve malt) hariç)
17	TEKSTİL ÜRÜNLERİ İMALATI
181	KÜRK HARİÇ, GİYİM EŞYASI İMALATI
19	DERİNİN TABAKLANMASI, İŞLENMESİ; BAVUL, EL ÇANTASI, SARAÇLIK, KOŞUM TAKIMI VE AYAKKABI İMALATI
20	AĞAÇ VE MANTAR ÜRÜNLERİ İMALATI (MOBİLYA HARİÇ); HASIR VE BUNA BENZER, ÖRÜLEREK YAPILAN MADDELERİN İMALATI

21	KÂĞIT VE KÂĞIT ÜRÜNLERİ İMALATI
231	KOK FIRINI ÜRÜNLERİ İMALATI
232	RAFİNE EDİLMİŞ PETROL ÜRÜNLERİ İMALATI
24	KİMYASAL MADDE VE ÜRÜNLERİN İMALATI
25	PLASTİK VE KAUÇUK ÜRÜNLERİ İMALATI
26	METALİK OLMAYAN DİĞER MİNERAL ÜRÜNLERİN İMALATI
27	ANA METAL SANAYİİ
28	MAKİNE VE TEÇHİZATI HARIÇ; METAL EŞYA SANAYİİ
29	B.Y.S. MAKİNE VE TEÇHİZAT İMALATI (Harp araç ve gereçleri ile silah, mühimmat ve patlayıcı madde üretimi yatırımlarında; Milli Savunma Bakanlığından tesis kuruluş izni, av malzemeleri, nişan tabancası, av bıçakları ve tekel dışı bırakılan patlayıcı maddeleri ve benzerlerinin imali yatırımlarında; İçişleri Bakanlığından kuruluş izni ve ses ve gaz fişeği atabilen silahların üretimi yatırımlarında; Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığından kuruluş ve ön izin belgesi alınması ön koşuldur.)
30	BÜRO, MUHASEBE VE BİLGİ İŞLEM MAKİNELERİ İMALATI
31	B.Y.S. ELEKTRİKLİ MAKİNE VE CİHAZLARIN İMALATI
32	RADYO, TELEVİZYON, HABERLEŞME TEÇHİZATI VE CİHAZLARI İMALATI
331	TİBBİ ARAÇ VE GEREÇLER, ÖLÇME, KONTROL, TEST, SEYRÜSEFER VB. AMAÇLI ALET VE CİHAZLARIN İMALATI (OPTİK ALETLER HARIÇ)
332	OPTİK ALETLER VE FOTOĞRAFÇILIK TEÇHİZATI İMALATI
333	SAAT İMALATI
34	MOTORLU KARA TAŞITI, RÖMORK VE YARI-RÖMORK İMALATI
35	DİĞER ULAŞIM ARAÇLARININ İMALATI
36	MOBİLYA İMALATI; B.Y.S. DİĞER İMALAT
37	GERİ KAZANIM
ULAŞTIRMA, HABERLEŞME ve DEPOLAMA HİZMETLERİ	
642	TELEKOMÜNİKASYON
İŞ FAALİYETLERİ	
722	BİLGİSAYAR YAZILIM DANIŞMANLIĞI, PROGRAM ÜRETİMİ VE TEMİNİ
723	VERİ İŞLEME
724	VERİ TABANI FAALİYETLERİ
729	BİLGİSAYARLARLA İLGİLİ DİĞER FAALİYETLER
731	MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ İLE İLGİLİ ARAŞTIRMA VE DENEYSEL GELİŞTİRME FAALİYETLERİ
DİĞER TOPLUMSAL, SOSYAL VE KİŞİSEL HİZMET FAALİYETLERİ	
90	KANALİZASYON, ÇÖP VE ATIKLARIN TOPLANMASI, HIFZISIHHA VE BENZERİ HİZMETLER
9211	SİNEMA VE VİDEO YAPIMI VE DAĞITIMI

Kaynak:15/02/2013 tarih 28560 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Bireysel Katılım Sermayesi Hakkında Yönetmelik, Ek-4.

6- BİREYSEL KATILIM YATIRIMLARININ GELİR VERGİSİ BEYANNAMESİNE ETKİSİ

6.1- Beyan Edilen Gelirin İndirim Tutarından Fazla Olması

Yıllık beyanname ile bildirilen kazanç ve iratları toplamı 200.000 TL olan Bay (A), Hazine Müsteşarlığına başvurarak bireysel katılım yatırımcısı lisansı almış ve bilimsel araştırma ve geliştirme faaliyeti ile iştigal eden Türkiye 'de mukim (X) A.Ş.'ye ait iştirak hisselerini bireysel katılım yatırımcısı kapsamında 01.06.2015 tarihinde 100.000 TL alış bedeli ile iktisap ederek söz konusu tutarı aynı tarihte ortaklık adına açılan banka hesabına yatırmıştır.

Açıklama: Bay (A)'nın Bireysel katılım yatırımı indirimi kapsamında yararlanabileceği toplam indirim tutarı $(100.000 \times 0,75=)$ 75.000 TL'dir. 2015 yılı beyan edilen kazanç ve iratların toplamı 200.000 TL olduğundan, Bay (A) 75.000 TL'nin tamamını 2015 takvim yılı için verilen gelir vergisi beyannamesi üzerinden indirim konusu yapabilecektir. Bunun yanı sıra (X) A.Ş.'nin projesi son beş yıl içinde Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu ile Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı tarafından belirlenen araştırma, geliştirme ve yenilikçilik programları kapsamında desteklenmiş ise indirim oranı yüzde yüz olup 100.000 TL'nin tamamı 2015 takvim yılı için verilen gelir vergisi beyannamesinde indirim konusu yapılabilecektir.

6.2- Beyan Edilen Gelirin İndirim Tutarından Az Olması

Yıllık beyanname ile bildirilen kazanç ve iratları toplamı 300.000 TL olan tam mükellef gerçek kişi Bay (A), Hazine Müsteşarlığına başvurarak bireysel katılım yatırımcısı lisansı almış ve e-ticaret alanında faaliyet gösteren Türkiye'de mukim (XYZ) A.Ş.'ye ait iştirak hisselerini bireysel katılım yatırımcısı kapsamında 18.10.2015 tarihinde 450.000 TL alış bedeli ile iktisap ederek söz konusu tutarı aynı tarihte ortaklık adına açılan banka hesabına yatırmıştır.

Açıklama: Bay (A)'nın bireysel katılım yatırımı indirimi kapsamında yararlanabileceği toplam indirim tutarı $(450.000 \times 0,75=)$ 337.500 TL'dir. Ancak hisselerin iktisap edildiği dönemde 2015 takvim yılı beyannamesinde bildirilen kazanç ve iratların toplam tutarı 300.000 TL olduğundan hesaplanan indirim tutarının 37.500 TL'lik kısmı izleyen yıllarda Vergi Usul Kanunu'na göre ilgili yıllar için hesaplanan yeniden değerlendirme oranında artırılmak suretiyle indirim konusu yapılabilecektir. Dolayısıyla 2015 yılı için beyanname üzerinden yapılacak indirim tutarı 300.000 TL'dir. Ayrıca (XYZ) A.Ş.'nin projesi son beş yıl içinde Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu ile Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı tarafından belirlenen araştırma, geliştirme ve yenilikçilik programları kapsamında desteklenmiş ise indirim oranı yüzde yüz olup sonraki yıllara devreden indirim tutarı 150.000 TL olacaktır.

6.3- İndirim Konusu Yapılabilecek Tutarın Yıllık Bazda 1.000.000 TL'yi Aşması

Yıllık beyanname ile bildirilen kazanç ve iratları toplamı 2.000.000 TL olan tam mükellef gerçek kişi Bay (M), Hazine Müsteşarlığına başvurarak bireysel katılım yatırımcısı lisansı almış ve elektrikli makine ve cihazların imalatı işiyle uğraşan Türkiye'de mukim (X) A.Ş. ve bilgisayar yazılımı alanında faaliyet gösteren (Y) A.Ş.'ye ait iştirak hisselerini bireysel katılım yatırımcısı kapsamında 01.06.2015 tarihinde sırasıyla 900.000 TL ve 700.000 TL alış bedeli ile iktisap etmiştir. Bay (M) söz konusu tutarları aynı tarihte (X) A.Ş. ve (Y) A.Ş. ile birlikte açılan ortaklık banka hesabına yatırmıştır.

Açıklama: Bay (M)'nin Bireysel katılım yatırımı indirimi kapsamında hesaplanan indirim tutarı $[(900.000+700.000) \times 0,75=]$ 1.200.000 TL'dir. Ancak yıllık bazda yapılacak toplam indirim tutarı

1.000.000 TL'yi aşamayacağından 2015 takvim yılı için verilen beyanname üzerinden sadece 1.000.000 TL tutarında bir indirim yapılması mümkündür. İndirilemeyen 200.000 TL, izleyen yıllarda Vergi Usul Kanunu'na göre ilgili yıllar için hesaplanan yeniden değerlendirme oranında artırılmak suretiyle indirim konusu yapılabilecektir.

Bunun yanı sıra (X) A.Ş. ve (Y) A.Ş.'nin projesi son beş yıl içinde Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu ile Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı tarafından belirlenen araştırma, geliştirme ve yenilikçilik programları kapsamında desteklenmiş ise indirim oranı yüzde yüz olarak uygulanacaktır. Ancak bu sefer 2015 yılı gelir vergisi beyannamesinden indirilmeyen tutar 600.000 TL olacak ve devam eden yıllar için verilen gelir vergisi beyannamesi üzerinden ilgili yıllar için hesaplanan yeniden değerlendirme oranında artırılmak suretiyle indirim konusu yapılabilecektir.

6.4- İki Yıllık Elde Tutma Süresinin Başlangıç Tarihi

Yıllık beyanname ile bildirilen kazanç ve iratları toplamı 500.000 TL olan tam mükellef gerçek kişi Bay (M), Hazine Müsteşarlığına başvurarak bireysel katılım yatırımcısı lisansı almış ve veri tabanı faaliyeti ile iştigal eden Türkiye'de mukim (X) A.Ş.'ye ait iştirak hisselerini bireysel katılım yatırımcısı kapsamında 18.10.2015 tarihinde 200.000 TL alış bedeli taahhüt etmiştir. Sermaye taahhüdü (X) A.Ş. adına açılan ortaklık banka hesabına 01.11.2015 tarihinde yatırılarak taahhüt yerine getirilmiştir.

Açıklama: Bay (M)'nin bireysel yatırım indirimi kapsamında hesaplanan indirim tutarı $(200.000 \times 0,75=)$ 150.000 TL'dir. Dolayısıyla Bay (M) beyan edilen geliri üzerinden 150.000 TL'nin tamamını GVK'nın geçici 82'nci maddesi uyarınca indirim konusu yapabilecektir. Bunun yanı sıra iştirak edilen kurum Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu ile Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı tarafından belirlenen araştırma, geliştirme ve yenilikçilik programları kapsamında projesi son beş yıl içinde desteklenmiş olan bir şirket ise 200.000 TL'nin tamamı beyan edilen gelir üzerinden indirilebilecektir. 2 yıllık elde tutma süresi ortaklık adına açılan banka hesabına nakdi sermayenin yatırıldığı 01.11.2015 tarihinde başlayacaktır. Dolayısıyla 2 yıllık süre 01.11.2017 tarihinde sona erecektir. Bu tarihten önce iştirak hisselerinin elden çıkarılması durumunda zamanında tahakkuk ettirilmemiş vergiler yönünden vergi ziyai doğmuş sayılır.

6.5- İki Tam Yıl Elde Tutma Şartının Yerine Getirilmemesi

Hazine Müsteşarlığına başvurarak bireysel katılım yatırımcısı lisansı alan ve yıllık beyanname ile bildirilen kazanç ve iratları toplamı 600.000 TL olan tam mükellef gerçek kişi Bay (M), Türkiye'de tam mükellef olarak e-ticaret alanında faaliyet gösteren (X) A.Ş.'ye ait iştirak hisselerini bireysel katılım yatırımcısı kapsamında 20.05.2015 tarihinde 300.000 TL alış bedeli ile taahhüt etmiştir. Sermaye taahhüdünün tamamı (X) A.Ş. adına açılan ortaklık banka hesabına 15.06.2015 tarihinde yatırılarak yerine getirilmiştir. 2015 takvim yılına ilişkin verilen gelir vergisi beyannamesinde $(300.000 \times 0,75=)$ 225.000 TL, GVK Geçici 82'nci madde kapsamında indirim konusu yapılmış olup yaşanan nakit sıkıntısı nedeniyle söz konusu iştirak hisselerinin tamamı 05.06.2017 tarihinde 350.000 TL'ye elden çıkarılmıştır.

Açıklama: BKY İndiriminden faydalanabilmenin bir şartı da iştirak Hisselerinin iktisap tarihinden itibaren iki tam yıl dolmadan elden çıkarılmamasıdır. Örnek olayda iki yıllık süre ortaklık adına açılan

banka hesabına nakdi sermayenin yatırıldığı yani 15.06.2015 tarihinde başlayacaktır. Bay (M) sahip olduğu, (X) A.Ş.' ye ait hisselerinin tamamını iki tam yıl dolmadan 05.06.2017 tarihinde elden çıkardığı için indirimden yararlanması mümkün bulunmamaktadır. Dolayısıyla Bay (M), 2015 takvim yılı için verilen Gelir Vergisi Beyannamesi üzerinden indirim konusu yaptığı 225.000 TL sebebiyle zamanında tahakkuk ettirilemeyen vergiler yönünden vergi ziyaına neden olmuştur.

7- SONUÇ

Ekonomik kalkınma ve büyüme üzerinde önemli bir etkiye sahip olan bireysel katılım sermayesi diğer bir deyişle melek finansman modeli bir çok ülkede etkili bir şekilde uygulanmakta ve gün geçtikçe yaygınlaşmaktadır. Özellikle son dönemde kısa sürede hızlı bir şekilde büyüyen markalara bakıldığı zaman temelinde melek finansman modelinin önemli ölçüde etkili olduğu görülmektedir. Ülkemizde de melek finansman modeline "Bireysel Katılım Yatırımcısı İndirimi" adı altında sağlanan vergisel teşvik ile sermaye yetersizliği nedeniyle projelerini hayata geçiremeyen erken aşama işletmelerin desteklenmesi amaçlanmıştır. Nihai amaç ise fikir aşamasından itibaren tüm girişimlerin bir şekilde finansmana erişiminin mümkün olduğu finansal yapının hayata geçirilmesidir. Tabi ki sağlanan vergisel desteğin etkisi sadece bunlarla sınırlı kalmayacaktır. Ekonomide yaratacağı domino etkisiyle yatırımların ve istihdamın artmasını sağlayacaktır. Öyle ki uzun vadede ülkenin rekabet gücünün artmasına, marka değerler yaratılmasına olanak sunacaktır. Bireysel katılım sermayesine ilişkin düzenleme 5 yıl için geçerli olsa da ekonomide yaratacağı canlılık ve istihdama yapacağı olumlu katkı hissedilmeye başlandığında teşviklerin devam edeceği kanaatindeyiz.

KAYNAKÇA

- 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu
- 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu' nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Genel Gereğesi
- Bireysel Katılım Sermayesi Hakkında Yönetmelik
- ÇERÇİ A.A., (2014). Küresel Ölçekte Melek Yatırımcılığın Gelişiminin İncelenmesi. İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul.
- İLHAN T., TAN K. Özel Sermaye Fonlarının Türkiye'de Uygulanabilirliği. Doğu Akdeniz Üniversitesi. Erişim Tarihi: 11 Ocak 2016
- KANAT, E. (2011). Dünyada ve Türkiye'de Angel Capital (Melek Sermaye) Uygulaması. İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). Malatya.
- Sermaye Piyasası Kurulu (2010), SPK Yatırımcı Bilgilendirme Kitapçıkları-6. Ankara Mart 2010.
- T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Bireysel Katılım Sermayesi İlerleme Raporu, Aralık 2015